

De zin van het lijden

Frans de Haan

In: Het afscheid

Eenmaal aangekomen, geeft hij vrijwel onmiddellijk toe aan zijn drang tot beweging. Hij slentert over het plein, kijkt in de dure winkels waar tassen en modepoppen hem verleidelijk maar zonder beslissende knipoog aanstaren, koopt een slordig opgebouwd ijsje dat enige gelijkenis vertoont met de toren van Pisa die hemelsbreed niet eens zo ver van hem vandaan naar de sterren van de invallende avond staart en leest de vette koppen van de kranten die de kiosk bijna volledig bedekken.

Hij loopt verder, schijnbaar zonder doel, door de beroemde passage, genoemd naar de man die het zo lang verdeelde land tot een geheel dacht te hebben gemaakt, hij spiegelt zich in de ruiten van een antiquariaat en kijkt omhoog, passages, symbolen van het ooit zo onbegrensde geloof in vooruitgang, monumenten van de industriële revolutie, Grand Palais, Crystal Palace, Paleis voor Volksvlijt, Paleis van Justitie, een lach breekt door, afgezien van Horta hebben Belgen nooit een radicale keuze durven maken.

Opnieuw op het plein aangekomen draait hij even, de wijfelende houding die door elke verkoper direct wordt herkend, hier zijn het de representanten van het leed van de wereld, bijna tandeloze vrouwen met verschoten doeken die een genadeloos cordon om hem heen leggen in de hoop dat hij een volle aflaat als hypotheek voor een genoegzaam leven ter plekke betaalt, hij sist wat Spaanse woorden en slaat zich een weg naar de majestueuze kerk, de dom, bij elke naderende stap voelt hij de tot stof zult gij wederkerende aantrekkingskracht van dit bouwwerk, het collectieve brandpunt van individuele contemplatie, koud maar verschroeiend.

Binnen is het zoals altijd koel en rustig, de symmetrische structuur biedt een eenvoudige plattegrond voor dolende zielen, geluidloze camera's zoeken resonantiepunten in het grillige decor, hij kijkt naar boven, net zoals in de passage, een benepen lichtval met een miraculeuze verstrooiing, hij loopt naar de zijbeuk, het koor, verbaast zich opnieuw over de in geometrie gevangen hiërarchie van het onwankelbare geloof, hoe onbegrensder het vertrouwen des te dichter men toe mag treden tot het hart van de kerk, met één been in het hiernamaals.

Hij vlijt zich neer op een bank, houten kerkbanken, hard en ongemakkelijk, wat geloven ook is, het is in elk geval het lichaam kastijden, comfort kan in deze situatie slechts door roerloosheid ontstaan, opeens begrijpt hij waarom kerken door hem met lichte tred worden genaderd en met gezwinde pas verlaten, de drang tot beweging

staat hier letterlijk onder curatele, het lichamelijke als symbool voor het geestelijke, onder het trottoir van de grafstenen is hier niet het strand zichtbaar, het paradijs van onschuld, maar gaapt het knekelhuis van de vergankelijkheid hem aan.

Het lichaam zoekt steun, zijn arm leunt tegen een muur, koud maar grillig, opeens ontdekken zijn vingers de geschoren benen van een beeld, dun maar gespierd, hij wendt zijn hoofd en uit de wierookdampen doemt Sint Citius op, de beschermheilige van de wielrenners, hij hoort het beeld lispelen, doorgaan, tempo, niet afwachten, woorden die steeds sneller worden uitgesproken en bijna over elkaar struikelen, demarreren, afzien, niet afstappen, ademloos beluistert hij het jachtige ritme van de woorden die als machtige pedaalslagen zijn hartslag opvoeren.

Een zonnestraal ontsnapt aan het in lood gevat glas en verblindt hem, hij wordt even afgeleid, zijn blik dwaalt door de statische ruimte maar keert net op tijd terug bij Sint Citius, het staccato is opeens vervangen door een heel andere toon, een boodschap waarvan de echo hem lang zal begeleiden, over de lotsverbondenheid van snelheid en lijden, over het essentiële verschil tussen lijden en lijdzaamheid, over de superioriteit van het lijden, over lijden als een bevestiging van leven, over de onmogelijkheid van lijden in een vacuüm.

Verschrikt staart hij het beeld aan, hij ziet de laatste rillingen van de ingetreden verstijving, nog een keer voelt hij de woorden van Sint Citius tot zich doordringen, het geroezemoes wordt weer hoorbaar, hij verlaat de kerk, zoekt zich een weg op het plein maar wordt al snel tegengehouden door de dranghekken die de plaatselijke beloften begeleiden bij hun schier ontelbare omwentelingen.

Frans de Haan